

„Edinost“

Izjava enkrat na dan, razen nedelj in praznikov, ob 4. uri zvečer.

Naročnina znaša:

za celo leto 24 kron
za pol leta 12 „
za četrt leta 6 „
za en mesec 2 kroni

„ročnino je plačevati naprej. Na naročnino brez priložne naročnine se uprava ne odira.

o tobakarnah v Trstu se prodajajo po same številke po 6 stotink (3 avč.); i am Trsta pa po 8 stotink (4 avč.)

Telefon št. 870.

Edinost

Glasilo političnega društva „Edinost“ za Primorsko.

V edinosti je moč!

Oglasi

se računajo po vrstah v petitu. Za večkratno naročilo s primernim popustom. Poslana, oamrtne in javne zahvale domači oglasi itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu. Nefrankovani dopisi se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in oglase sprejema upravljalstvo. Naročnino in oglase je plačevati loco Trst.

Uredništvo in tiskarna se nahajata v ulici Carintia št. 12. Upravljalstvo, in sprejemanje inseratov v ulici Molin piccolo št. 3, 11. nad-tr.

Izdajatelj in odgovorni urednik Fran Godnik

Lastnik konsorcij lista „Edinost“

Natisnila tiskarna konsorcija lista „Edinost“ v Trstu

Za slovensko vseučilišče!*)

Dunaj, 9. nov. 1901.

Dan 8. novembra 1901 ostane zgodovinski, časten dan: za slovenske visokošolce na univerzi dunajski, velevažen dan v boju za slovensko vseučilišče, znamenit dan dejanske in praktične vzajemnosti jugoslovanskega dijaštva.

Bilo je koncem zadnjega letnega tečaja, ko je nemško nacionalno dijaštvo priredilo v avli univerze Dunajske hrupno ovacijo rektorju na napade doktorja Luegerja povodom protestnega shoda svobodnomiselnega nemškega dijaštva proti katoliški univerzi v Inomostu, kateremu shodu je prisostvoval tudi rektor. Ko se je rektor zahvalil na simpatijah dijaštva, obstopili so ga uniformirani burši v »Glanz und Wiese«, potegnili meče iz nožnic in naredili ganljivo živo sliko. V avli so pa odkritih glav »commilitoni« glasno in bučno zapeli »Gaudeamus«. Lep prizor je bil to — za Nemce! Slovane pa, ki smo prisostvovali temu slavu kakor občinstvo, so ti trenotki boleli v dušo; čutili smo se zapuščene, osamljene, brezpravne, in z vso silo se nam je obudila želja po lastni slovenski univerzi, kjer bi naš narodni ponos svobodno razvijal svoje peruti.

Včeraj pa je bilo dano temu ponosu zmagovalno zadoščenje. Ko je vsled izredov v Inomostu in na Dunaju pešice laških dijakov javnost posvetila toliko pozornosti in je celó vlada po naučenem ministru namignila, da boče ustreči njih zahtevam glede italijanske univerze v Trstu; ko je neki nemški list pisal, da germanskim načrtom glede Adrije preti od strani Italijanov resna nevarnost, da pa se od Slovencev ni bati vspešnega odpora, temveč da se isti z lahkoto in v kratkem germanizujejo: zavrela je nam slovenskim visokošolcem kri in sklenili smo, da z vso energičnostjo zopet poživimo začeto akcijo glede vseučilišča v Ljubljani.

Poslali smo nemudoma poziv na slovenske visokošolce v Gradcu, Pragi in Inomostu, da se nam pridružijo in takoj prirede zborovanja za slovensko vseučilišče.

Dne 4. novembra smo hoteli sklicati po §. 2 vse (avstrijske) jugoslovanske visokošolce na Dunaju na zborovanje v ta namen, ali policija shoda ni dovolila, češ, da je proti zakonit, da ima samo rektor pravico dopuščati zborovanja na univerzi. Na to je šla deputacija Slovencev, Hrvatov in Srbov k rektorju s prošnjo, da nam odkaže dvorano za shod. Rektor ni dovolil. Preostajalo nam ni drugega nego da se snidemo v avli in da se tam prečitata protest proti italijanski univerzi in memorandum za slovensko univerzo.

Dne 8. novembra ob 10. uri in pol dopoldne smo se zbrali v avli: Slovenci, Hrvati, Srbi, Bolgari, do 800 po številu, in kakih 200 severnih Slovanov. Vzdignili so slovenskega dijaka na rame, ki je prečital protest v nemškem jeziku; ko pa se je začelo čitati memorandum v slovenskem jeziku, so Nemci zagnali huronski krik (peli so), dejanjski napadali v krepko, nepremagljivo falango združeno maso Slovanov, ki so zapeli

mogočno himno »Hej Slovani«, na kar so udarili Nemci »Die Wacht am Rhein«, katero so pa naši glasovi kmalu udušili. Vnel se je pravi praveati boj, kajti Slovani nismo smeli in ne hoteli sramotno oditi, temveč smo dokazali, da smo z Nemci jednako-pravni na akademskih tleh. Slovenske hrbte so krepko podpirali Hrvati, Srbi, Bolgari in severni Slovani. Vpilo se je, kričalo, piskalo, žvižgalo, v prednjih vrstah so se ruvali, suvali, stiskali, bili s pestmi in palicami. Zdaj se je naš val zagnal v nemškega, zdaj ta v našega. Stiska in gučja je bila tako strahovita, da je bilo življenje v nevarnosti; marsikdo je hotel samo od strani opazovati, ali zagrabil ga je vrtinec in, hočeš nočeš, moral je v naše bojne vrste. Slovenci smo hoteli paktirati z Nemci, da se razidemo pod pogojem, ako Nemci istočasno in paralelno z nami odidejo pri drugem izhodu. Dvignili smo Slovenca na rame, da otvori pogajanja: »Posluj«, »silencium«, »ein Slovene spricht« — ali Nemci niso dopustili tega, in klic »nieder«, »Abzug«, »hinaus« — »živio«, »na zdar« so odmevali brez konca in kraja po avli. Razkašeni Nemci so priredili uprav srdit naskok na Slovane, ali brez uspeha. Bojevanje je nadaljevalo, le tu pa tam je nastopil kratek odmor, da se preduje vrste, onemogle in zasople, nadomestijo z novimi, žilimi... Čepice so frčale sem, klobuki tja... Tudi Slovenec zna, če treba, biti s pestjo, braniti svojo pravico in svojo posest...

Med tem je šla deputacija Slovencev k rektorju in mu izročila memorandum. Rektor je skušal s pogajanjem pomiriti razgrete duhove in je obljubljal, da izposluje dvorano za zborovanje, če ne na univerzi, pa zunaj univerze. Deputacija ga je zavrnila, zakaj ni prej dal te obljube?! Sedaj da je prekasno, protest in memorandum sta bila vsprejeta v avli z burnim odobrjenjem tisoč grl in namen, za sedaj — dosežen!

Brezuspešni boj je pojmal in ob 12. uri ponehal. Slovani so se iz lastne volje in mirno pomikali proti izhodu in brez pritiska od strani Nemcev — in bojišče se je izpraznilo. Le kravate, ovratniki, manšete, gumbi in zlomljenje palce na tleh so pričale, da so se tu ravno kar vršili burni prizori.

Pred univerzo se je dalo povelje: »pred parlament!«, ali policija je zaprla vsa pota tja in velika kolona Slovencev, Hrvatov, Srbov in severnih Slovanov se je pomikala po Alserci, prepevaje navdušeno in svečano odkritih glav: »Hej Slovani«, »Liepa naša domovina«, »Naprej zastava Slave«, »U boj u boj« — vmes so pa orili klici »Živela slovenska univerza v Ljubljani!«, »Živela zajednica jugoslovanska!« Zavili smo v »Budjejevičovo pivnico«, napolnili vse prostore do zadnjega, stoji se domenili glede nadalje taktike ter se na to popolnoma razšli.

Energični nastop in vrla organizacija vseh slovenskih visokošolcev na Dunaju sta rektorja prestrašila.

Popoldne ob 5. uri je poklical predsednika »Slovenije« in »Zvonimira« in prosil, da naj vsaj drugi dan, v soboto, vzdrže mir ter mu dajo 24 ur pomisleka; konferiral da je že z naučnim ministrom in ministerskim predsednikom, ter da nam izposluje dvorano zunaj univerze, v kateri bomo po §. 2. lahko zborovali; na univerzi da se principijelno ne dovoli nikak shod, ker je v tolikem številu dunajskih vseučiliščenikov vsaka kontrola nemogoča, policijskega organa pa da ne more dopustiti na zborovanje na akademskih tleh. Deputacija je obljubila za drug dan popolen mir in odšla.

Zvečer je imel senat sejo.

Ker so se demonstracije za časa Badenije ponavljale še pozno zvečer, patrolirali so burši še kasno v noči pridno okoli univerze, tudi policija je bila postirana za raznimi ogli.

Danes so Nemci že ob 8. uri zjutraj zasedli najprvo takozvani slovanski trakt v avli in potem vso avlo. Ali Slovani se vsled striktnih obljub rektorja glede zborovalne dvorane danes nismo shajali v avli — in tako so siromaki zastoj čakali ves dopoldne.

Danes je rektor zopet pozval zastopnike Slovencev in Hrvatov ter izjavil, da dá v ponedeljek, dne 11. t. m. ob 10. dopoldne, definitivni — najbrže ugoden odgovor glede dvorane.

Ta demonstracija je pokazala, da so Slovenci oprti na druge Slovence, v državi narod, preko katerega vlada nikakor ne sme iti na dnevnored, če nas tudi v »Ostdeutsche Rundschau« in »Deutsches Volksblatt« nazivljata »Nationchen«. (To bi si morali mi dobro zapomniti, da krščanski socialisti sekundirajo prusjaškemu glasilu znanega Wolfa! Op. uredn.)

Ako rektor naši zahtevi glede dvorane ugodi, tedaj se zberemo vsi slovanski visokošolci v jedni največjih dvoran dunajskih, kjer pozovemo vlado, da se po vzgledu deželnega zbora kranjskega in stolnega mesta Ljubljane resno zavzame za naše vseučilišče, za ognjišče naše prosvete; ako ne: tedaj bo vsled zadnjih dogodkov krepko organizirano slovensko visokošolsko dijaštvo na Dunaju polnoštevilno javno in glasno protestiralo proti kratenju naših državljanjskih pravic.

Pozivljamo vse slovenske občine in vsa društva, vse odločilne faktorje na političnem polju in vse slovenske časopise brez izjeme, da nas po izgledu impozantnega solidarnega nastopa vseh slovanskih visokošolcev dunajskih po svojem delokrogu krepko podpirate in ne pustite z dnevnega reda slovenskega vseučilišča v Ljubljani, dokler ne bo — zmaga naša!

Avstrijski zistem.

(Iz govora poslanca Jurija Biankinija v zbornici poslancev dne 4. novembra 1901.)

(Dalje.)

Jaz konstatujem le, da se na uloge, predložene sodiščem v slovenskem jeziku, v 90 odstotkih slučajev piše nemški zapisnik, in stranka mora — pa naj se tudi brani — podpisati ta zapisek, ki jej je čisto nerazumljiv.

Ko je enkrat prva uloga — ki je v podlago nadaljnjemu postopanju — nemški protokolirana, gre tako dalje v vsem aktu; tu ne pomaga nobena prošnja, nobena pritožba.

Justično ministerstvo in predsedništvo višega deželnega sodišča ne le da nista nastopila proti tej nepristojnosti, ampak nasprotno, še povspešujeta isto in prepuščata popolnoma poljubnosti posamičnega sodnega uradnika, da se — seveda na škodo Slovencev, kajti gorje onemu, ki bi se hotel dotakniti kake nemške stranke v nje jezikovnem pravu — ne meni za obstoječe predpise.

Zdi se res, kakor da so si sodniki nadelali nalogo, da Slovencev, zahtevajočim svoje pravo, korak za korakom mečejo polena pod noge. Ako je Slovenec napravil slovensko ulogo, katero treba vendar konečno rešiti slovenski, potem dobi gotovo rešitev z nemško kuverto in nemškim povratnim receptom, ali pa z nemško dostavnico.

Ako se je pritožil proti temu in zahteval vsaj dvojezične tiskovine, potem pa dobi, ka-

kor se je že zgodilo nekemu odvetniku v Mariboru, dostavitev z nemško-italijanskim povratnim receptom. Torej k zapostavljenju še roganje.

V takih malenkostih se kaže, kako globoko je v nekaterih sodniških krogih ukoreninjeno nemško-nacionalno radikalno mišljenje.

Slično, kakor v prvi instanci je tudi v drugi instanci postopanje z jezikovnimi pravicami Slovencev, bodi v civilu, bodi v kazenskih stvareh; skoro vsikdar se nedopustno daje peednost nemškemu jeziku, in to ob okolnostih, ko stranki, toženeu, iz tega nastaja direktna škoda, ker ni vešč nemškemu jeziku.

O priliki navedemo konkretnih slučajev in doprinesemo dokaz, da so justični upravi, ki razpolaga sedaj s tolikimi organi za nadzorovanje sodišč, te razmere dobro znane, da pa nima deloma ne volje, deloma pa ne poguma za odstranjenje teh kričečih krivičnosti.

Jako hudo je kršenje ne le jezikovnih pravic, ampak se tudi spravlja v nevarnost pravna varnost na porotnih sodiščih. V tem postopanju, kjer gre za najhujša zločinstva, se ni še nikdar dvignila slovenska obtožba. Vedoma se kršijo tu velika načela in sicer, kakor trdijo, radi porotnikov.

Tu prihajam na žalostno poglavje, na sestavljanje porotniških imenikov, o katerem sestavljanju odločajo izključno le politični pomisleki, kar kočemo dokazati o priliki s konkretnimi podatki. Tu trebajo orodja, ki umejo namene, za dušenje slov. novinstva in jemljejo v liste porotnikov, poleg par Slovencev za parado, same nemške strankarje, in iz poslednjih posebno rado take, ki sploh ne umejo slovenskega jezika.

Da pa s tem vestne ljudi spravljajo v mučno situacijo, da morajo po prisegi in vesti oddajati svoj glas o krivdi ali nekrivdi človeka, čegar obrambi niti slediti niso mogli z bok nepoznanja njegovega jezika, kakor tudine izpovedbam prič: za to se, kakor se zdi, sodišča ne menijo!

(Pride še.)

Politični pregled.

V TRSTU, dne 12. novembra 1901

Za slovensko vseučilišče. V nedeljo je imel občinski svet ljubljanski izredno sejo, v kateri se je izrekel za ustanovitev slovenskega vseučilišča v Ljubljani in proti temu, da bi se laško vseučilišče ustanovilo v Trstu, mesto na južnem Tirolskem. Gospod župan Hribar je utemeljeval to v daljšem govoru, katerega glavne misli podamo v jutrajšnji številki.

Jugoslovanski vseučiliščniki v Gradcu so doposlali dopis poljskemu in obema češkima državnoborskim kluboma, v katerem prosijo iste naj se v državnem zboru zavzamejo za ustanovitev vseučilišča v Ljubljani.

V ta namen se je podal na Dunaj tudi odposlanec graških slovenskih akademikov, jurist Kukovec.

Tudi rektor graškega vseučilišča se poda bajé na Dunaj do naučnega ministra, da predloži istemu zahteve jugoslovanskih vseučiliščnikov. Rektor graškega vseučilišča se kaže precej prijaznega nasproti zahtevam jugoslovanskih vseučiliščnikov.

Pozivljamo v novi vse poklicane faktorje, da zastavijo ves svoj vpliv v to, da se čim prej ugodno reši uprašanje o ustanovitvi vseučilišča za Jugoslovane.

Demonstracija za slovensko in češko univerzo. Včeraj popoldne priredili so slovanski velikašolci v Pragi demon-

*) V tem članku se opisujejo sicer isti dogodki, kakor so opisani v včerajšnjem našem dopisu z Dunaja. Ali ker je v tem današnjem dopisu toliko novih zanimivih momentov in podrobnosti in je tako plastično opisan toliko energični kolikor dostojanstveni nastop našega dijaštva, oprtega na tovariše sorodnih nam plemen; ker so dogodki minolega petka tako razveseljiv pojav praktične solidarnosti med avstrijskimi Slovani, kakor ga morda še nismo doživeli, in imamo torej pred sabo zgodovinsko-pomemben dogodek; in ker smo zbog tega uverjeni, da so ti dogodki vzbudili splošno zanimanje in čustvo iskrene zadovoljnosti med čitajočim občinstvom našim, smo uverjeni tudi, da smo ustregli našim čitateljem s priobčenjem tudi tega dopisa.

Op. ured.

stracejo za obe slovanski univerzi. Nad 3000 dijakov zbralo se je v avli češke politehnike. Rektor politehnike je imel govor, v katerem je povdarjal potrebo jugoslovanske univerze v Ljubljani in češke univerze v Olomouci ali Brnu. Sprejeta je bila resolucija, s katero se slovanski klubi poslanske zbornice pozivljajo, da se pri vladi zavzamejo za ustanovitev obeh zahtevanih univerz; ljubljanska naj bi bila dvojezična, t. j. naj bi imela slovenske in hrvatsko-srbske stolice; razun tega zahtevajo v resoluciji, naj bi slovanski poslanci pozvali vlado, da na splošno reorganizira tudi srednje šole.

Resolucija se predloži po deputaciji šestih velikošolcev rektorju, ma obeh čeških visokih šol. Po zborovanju so šli dijaki v sprevedu po glavnih ulicah do muzeja, kjer so se razšli se »Slava!« klici.

Poljsko »kolo« in italijansko vseučilišče. Oficijelno glasilo poljskega kluba, »Czas«, je ozirom na vprašanje ustanovitve italijanske univerze prineslo enunciacijo, ki nas je osupnila. Ni nas osupnilo toliko, ker iz izvajanj poljskega lista zveni napoved, da bodo poljski poslanci bržkone glasovali za laško univerzo. Ali osupnili smo, ko smo čitali utemeljevanje tega poljskega stališča, oziroma, ko nam rečeni list govori o posledicah, ki jih Poljaki pričakujejo od tega, ako Italijani dobe svoje vseučilišče. Da, to nas je osupnilo, ker kaže na popolno nepoznavanje razmer na jugu, uravi naši italijanskih politikov, ter ciljev, katerim sledi ti poslednji.

Poljski list pričakuje namreč ugodnih posledic, ako bo vstrebano tej zahtevi Italijanov, in sicer v dvojnem pogledu. V prvo za razmerje med Italijani in Jugoslovani, in v drugo, za položaj v parlamentu!

Poljski list se nadeja, da po ustanovitvi laške univerze postanejo Italijani spravljiveji. To je najusodnejša zmota. Do modusa vivendi utegne priti kdaj med Italijani in Slovani. Ali popred mora čas prinesiti drugih voditeljev italijanske politike. Sedanji voditelji sledi ciljem, ki popolnoma izključujejo vsako sporazumljenje se Slovani. Na te sedanje voditelje bi ustanovitev laške univerze v Trstu delovala ravno nasprotno, nego se nadeja poljski list. Oni bodo uresničenje tega postulata njihovega tolmačili kakor velik korak dalje na poti — da govorimo kar naravnost —, katerega zadnja postaja leži že izven integritete naše monarhije. Vstanovitev laške univerze jih naredi prav gotovo še srditeje in jih podžge še bolj za nadaljnje boje proti Jugoslovanom, ker jih le utrdi v mnenju, da dosežejo svoj konečni cilj, ki je: uničenje Slovanov ob Adriji! Na to stran je torej poljski list v temeljiti zmoti.

V drugo pa se nadeja, da Poljaki — ako bodo glasovali za laško univerzo — zva-bijo Italijane od Nemcev, zbok česar bi se parlamentarno položeno znatnoboljšalo, ker bi bila v parlamentu izključena vsaka večina za kako specialno nemško vprašanje. V tem da bi bilo sicer negativno, ali vendar jako resno jamstvo, da brez državnih prevratov bi pomembne vlade v Avstriji postale le sanje pangermanov. To da bi bilo v interesu vseh nemških narodov in torej tudi Poljakov.

Tudi to drugo utemeljevanje namerjanega glasovanja Poljakov za laško univerzo ne velja, ampak kaže tudi na popolno nepoznavanje razmer in oseb. Kakor je politika Italijanov doma brez vsake morale, tako so tudi nagibi, ki jih vodijo na Dunaju, brez vsake morale, brez logike in brez srca. Kakor so se dosedaj mogli vedno sklicevati na narodni princip in na princip enakopravnosti in se gerirati kakor stranka, stičeča na temelju nacijske avtonomije, a se vendar vedno tesno družiti z okostenelimi sovražniki rečenega principa in avtonomije, tako bodo delali tudi v prihodnje in izdajali lastna načela in se vezli s tistimi, ki jim bodo obljubljali v boju (od katerega, kakor že rečeno, sedanji voditelji primorskih Italijanov ne odneha nikdar in nikoli) kako konecijo ali pomoč, torej v boju — proti Jugoslovanom! Ta boj sedanjih italijanskih voditeljev je tradicionalen in izvira iz aspiracij najedni in na drugi strani: na jedni iz zvez voditeljev naših Italijanov z onimi v kraljestvu sosednjem, ki, sklicujoč se na narodni princip, reklamirajo te pokrajine naše za Italijo; a na drugi strani iz boja za revendikacijo pravic, ki jih imajo Slovani do teh pokrajin! Mej ljudmi, katerim gredo pota tako navskriž, katerih konečni cilji so si diametralno nasprotni, je izključen modus vivendi! Ponavljamo pa, da bo možen modus vivendi med

Slovani in Italijani, ko bodo drugačni ljudje vodili te posledaje. Dotlej bo pa vihral še mnogokateri boj v parlamentu dunajskem in neštivilnokrat se bo godilo, da se bodo Italijani vezali — z Nemci! Če se poljski list nadeja drugemu, se ravno moti, ker so mu naše razmere terra incognita.

Sploh se moramo čuditi, kako je mogel »Czas« priti od prav pametnega začetka do prav nepotrebnih zaključkov?! Začetkoma pravi namreč, da s parlamentarnega stališča zadevle stvar v prvi vrsti Jugoslovane. Oni da so torej poklicani, da izrečejo svojo sodbo. To je bilo pametno povedano in korektno tudi s slovanskega stališča. Zakaj pa ni potem tudi pametno izvajal iz pametne premise?! Zakaj ni rekel: počakajmo, kaj poretoko Jugoslovani! Zakaj je prejudeciral sodbi Jugoslovancov, da si sam povdarja, da so le-ti v prvi vrsti poklicani za sodbo tudi s parlamentarnega stališča? Zakaj ni prepustil sodbe njim, ki poznajo ljudi in razmere, ne pa da je hitel se svojo sentenco in svojimi nasveti za postopanje glede pokrajin, katere pozna k večjemu na — zemljepisni karti?!

Ali pa so imele vse te besede le dekorativen namen, da pokrijejo sklep »kolo«: pomagati dru. Körberju in mu rešiti situacijo?!

Parlamentarne vesti. Proračunski odsek je nadaljeval včeraj generalno razpravo o proračunu.

Posl. Lupul (Rumun) je izjavil, da bodo Rumuni glasovali za proračun, ker se nadejajo, da vlada ugodí njih zahtevam.

Posl. Fořt (Mladoček) je obžaloval, da se hoče v proračunu zakriti resnični deficit ter je povdarjal, da je notranjepolitične razmere mogoče ozdraviti le z energično spremembo sedanjih, nevzdržljivih razmer.

Posl. Wolf (Všenemec) in dr. Menger (nemški naprednjak) sta izrekla svoje soglasje z mislijo, da se uvede monopol na žganje ter sta nasprotovala zahtevi Čehov, da se v nemških (recte: ponemčenih Op. ur.) mestih ustanovljajo češka učilišča Mladoček Kurz je odločno pobijal očitjanje Nemcev, da bi Čehi sledili izsiljevalni politiki.

Razprava se je na to zaključila; prihodnja seja proračunskega odseka bo danes ob 7. uri zvečer.

Socijalna demokracija in narodna ideja. O shodu socijalnih demokratov, ki se je vršil te dni na Dunaju, nam je obljubljena posebna kritična razprava. Ne da bi hoteli kakor si bode prejudecirati stališče in izvajanjem našega g. sotrudnika, hočemo tu posneti nekoliko iz članka, ki ga je priobčila zadnja »Politika« o rečenem shodu. Saj to, kar govori praško glasilo z ozirom na postopanje oficijelnega vodstva socijalnodemokratske stranke na Dunaju nasproti narodnim bojem med Nemci in Čehi, oziroma nasproti narodnim stremljenjem Čehov in nacijsalni ideji v obče, velja — po našem mnenju — v polni meri tudi za postopanje naših slovenskih socijalnih demokratov nasproti našim narodnim borbam z Nemci in Lahi in našim narodnim stremljenjem.

Uvodoma izvaja rečeni praški list, da so se na shodu sicer zjedini za novi načrt programa, ali praske in difference, ki so se pojavljale na shodu, pričajo, kakó se že majajo dogmatični nauki »čistega marxizma«. Dogodki na shodu pa pričajo tudi, kako so se v socijalni demokraciji že poostrele osebe rivalitete. Vaanji navidezni jednotnosti ne odgovarja več notranja harmonija. Dogodki na tem shodu so dokazali, kako razjedajoče upliva Bernsteinova kritika Marxovih nauk — kritika, ki odklanja pobledele internacionalizem in ki hoče, da se tudi v socijalni plasti poševa moč narodne ideje. Doktrinariji socijalne demokracije — in nobena stranka jih nima toliko — naj se upirajo proti temu kakor hočejo, nacijsalna ideja je vendar gospodovalna, ki daje sedanji dobi svoje označje. In ga bo dajala še dolgo časa!

Ta ideja je slednjič prodrla tudi v sklenjene kroge organizovanega delavstva in je prisilila vodstvo socijalno-demokratske stranke, da je o prirejanju organizacije stranke po teritorijih upoštevala narodni moment. Seveda je bilo to le palijativno sredstvo, ki ni imelo zaželjenega vpeha, kajti o zadnjih državnozbornih volitvah je v čeških krajih velik del delavstva odletel od socijalno-demokratske stranke le vsled protinarnodnega vedenja voditeljev. Vsa rabulistika (zavijanje) ne more utajiti, da je dunajska centrala socijalno-demokratske

stranke nepristopna za duševno gibanje naroda češkega, in izlasti, da nima za narodne gibanje tistega umevanja srca, ki je neizogibno potrebno, ako hočemo spoznavati narod v njega temeljnih globinah. Može, ki stojé na čelu dunajskega vodstva socijalno-demokratske stranke, so vzrasli v nemških tradicijah, so tako rekoč obdani od nemške atmosfere, ne morejo se preriti iz milieu-a, kateremu pripadajo po nagnenju, po vzgoji in po notranjem čustvovanju. Oni se ne morejo otresti predsodkov, katerih so se navzeli že z maternim mlekom, njim nedostaje instinktivnega spoznavanja narodne duše češke! To vse jih odvaža v duševno sorodstvo z liberalno-nacijsalnim nemštvom, s katerim jih često veže tudi močan političen interes.

Tako je prišlo, da se je med socijalnimi demokrati in liberalnimi Nemci razvila neka intimnost, ki se izraža v skupnem nasprotju proti češkim prizadevanjem, a sosebno se je pokazalo to v boju proti jezikovnim naredbam. Radi te solidarnosti z Nemci je socijalna demokracija v čeških krajih izgubila cele skupine pripadnikov. In to je tudi na dunajskem shodu očital češki socijalni demokrat dr. Soukup naglašujoč, da je bila pravna vsebina jezikovnih naredeb brez dvoma! Zastoj se je trudil dr. Adler se svojo rabulistiko, češ, da boj socijalnih demokratov proti jezikovnim naredbam je bil naperjen le proti formi, kakor so bile iste izdane (namreč brez sporazumljenja z Nemci), ne pa proti vsebini teh naredeb. Koliko iskrenosti je v tem zvijanju dra. Adlerja, pa nam kaže konstatacija, s katero prihaja praški list, konstatacija namreč, da je bil dr. Adler, ki je bil baje toli užaljen le zato, ker so se jezikovne naredbe izdale brez sporazumljenja z Nemci, tisti, ki je bil svetoval grofu Taaffe-u, naj Steinbachovo volilno reformo jednostavno oktroira, torej izda isto istotako proti volji Nemcev. Kje je bila tedaj tenkovestnost dra. Adlerja?! Zakaj pa ni imel tenkovestni dr. Adler nič proti temu, da je grof Clary odpravil jezikovne naredbe tudi brez sporazumljenja s — Čehi?! Zakaj je bila socijalna demokracija ravno v Claryjevi dobi tako zvesta pomagalka c. k. vladi, da si je pridobila celo naslov »c. k.«?! Dr. Adler ne more utajiti zgodovinskega dejstva, da je socijalna demokracija stala na strani močnejega, na strani preganjalca!

To čutijo tudi tisti socijalni demokrati češki, ki niso še zgubili vse zveze se svojim lastnim narodnim bitstvom. Modro je torej, da ta barva socijalne demokracije skuša zgraditi most, ki naj jih dovede zopet na narodno polje; le tako se socijalna demokracija obvarje nadaljnjih zbug. Socijalnopolitičnih razlik jej nikdo ne bo štel v zlo, ali v narodnem pogledu se mora zavedati, da je tudi ona del naroda in da se tudi ona ne sme odteti dolžnostim de lastne narodnosti!! V ta namen pa se mora osamosvojiti od centralnega vodstva dunajskega ter otresti od sebe elemente, ki so se preveč uživali v dunajski vzduh, da bi imeli zmisa za češko bitstvo. Ako se to zgodi, bo možna skupnost, ki bo veliko večje vrednosti za češko delavstvo, nego pa pobledele internacionalizem, ki v Avstriji ne pomenja nič drugega, nego podrejanje nemški viši oblasti.

* * * Ali bodo gg. Kristan in družba hoteli kedaj umeti te resnice? Ali si hočejo za vedno zapirati ušesa, oči in — sree, da le ne pokažejo tega spoznanja? Tudi mi jim ključemo: nikdo vam ne bo štel v zlo, ako nosite posebno politično barvo, marveč bo vsaki lojalni človek, če tudi ne soglaša z vašo barvo, spoštoval vaše prepričanje! Ali jedno je potrebno: čutiti se morate tudi vi kakor del naroda in v tem z mislu vzgajati svoje pristaje! Ali ne bi bil čas za to, da bi tudi vi zgradili most svojeem za — povrnitev na narodno polje, tako, da se bomo sicer čutili politične nasprotitake, ali vendar člene iste skupnosti?!

Ogerska in trgovinske pogodbe. Večerni listi budimpeštanski prinašajo Falkov načrt adrese v odgovor na prestolni govor. Načrt opozarja na neugodno stanje ogerskega poljedelstva in priznava, da je sklep carinske in trgovinske zveze z Avstrijo koristen obema državama, ako se ista uredi tako, da se Ogerska s primernimi ugodnostmi odškoduje za žrtve, katere trpi s tem, da se odreče carinski avtonomiji. Adresa zatrjuje, da se

bo upoštevala želja, izrečena v prestolnem govoru, naj se o sklepanju zveze postopa pravično. Ako pa ne bi prišlo do zveze, poslužiti se bo morala Ogerska svoje pravice, da proglasi samostojno carinsko ozemlje. (No, no, to je tisti že znani bau-bau, katerega ne bi se smeli avstrijski narodi ni malo bati. Tudi ogerske juhe se ne jedo tako vroče, kakor jih kuha g. Falk v svojih adresnih načrtih in v svojem proslulem »Pester Lloyd«. Op. ured.) Glede carinskih tarifov zahteva adresa, naj se v prvi vrsti upoštevajo koristi poljedelstva in naj se iste v carinskem tarifu v prvi vrsti vzamejo v zaščito. (Že zopet ogersko kopito.) Glede trgovinskih pogodb povdarja adresa, da ne smejo iste škodljivo upljevati na obstoječe politične zveze ter se nadeja, da bodo te zveze blagodejno uplivate v poravnanje nasprotstev, ki so nastala na polju trgovinske politike.

Šmr turškega velikega vezirja in njegov naslednik. V soboto je umrl turški veliki vezir (ministerski predsednik) Halil Rifat-Paša. Pokojni veliki vezir je rodom Makedonec (rojen l. 1825) in je bil veliki vezir od leta 1896. Oba njegova prednika Said in Kiamil sta padla po kratkem vladanju radi znanih pobijanj Armencev. Halil Rifat se je v svojih prejšnjih službah (predno je postal veliki vezir, bil je nekaj časa minister za notranje posle) izkazal zelo energičnega, a tudi poštenega in pravičnega uradnika, kakor veliki vezir pa ni imel primerne upljivosti. Jeden sinov pokojnega Halil Rifata je tajnik na turškem poslanstvu na Dunaju.

Iz Carigrada poročajo v »Neue Freie Presse«, da bo novim velikim vezirjem imenovan sedanji justični minister Abduraman.

Tržaške vesti.

Kdo bo tržaski škof?! »Slovenec« brzojavljajo z Dunaja, da se zagotavlja, da bo češki kanonik Kordač imenovan tržaskim škofom.

Ali ste čuli, gospoda Italijani?! Nemški vseučiliščniki v Graden priznavajo sicer Italijanom pravico do vseučilišča, ali slovesno pretestujejo proti temu, da bi se isto ustanovilo v Trstu. Kajti Nemci da ne mislijo na to, da bi važno trgovsko mesto tržasko odstopili Lahom!!!

Ali ste čuli, ali ste umeli, gospoda italijanska, kako vam govoré mladi gospodje v Graden? Pa ne mislite gospoda, da tako govoré le mladi gospodje!! O ne, to je splošno velenemško veroizpovedanje od tam gori od Baltijskega morja, pa doli do Trsta, do slednjega člena, c. k. in ne c. k., v tržaskih ekspoziturah, ki so v podružnicah Südmarke, Schulvereina itd!! Le pobijajte primorske Slované, ali na bojišču ostanete slednjič — tudi vi!

Šolske razmere v Trstu. Da ne mislimo pisati o slovenskih šolah, se ume samo po sebi, ker jih nimamo! Znano je, da v Trstu — v središču mesta — Slovenci pošiljajo svoje otroke v nemške šole, takozvane c. k. deške ali dekliške šole in potem v c. k. realko, ali pa v c. k. gimnazijo. Povdarjamo c. k., ker te šole vzdržuje država, oziroma davkoplačevalci in ker smo ravno zadnjič omenili, da je za tukajšnje c. k. šole v državnem proračunu navedeno lepo število tisočakov! Omenjamo še, da po navadi so učitelji in profesorji radi dijakov in ne narobe! In da se iz naših davkov in iz naših žuljev plačuje tem gospodom! Razmere na tukajšnjih c. k. ljudskih šolah so ponekod neznozne, posebno so nekateri učitelji in učiteljice naravnost nestrpní. Toda o tem ne govorimo za danes, ker nam je omeniti neko drugo kričečo krivico, ki se nam godi na najbolj važnem zavodu, to je: na c. k. državni gimnaziji v Trstu. Da je na tem zavodu slovenščina trn v peti marsikateremu gospodu profesorju, to je znana stvar; da Slovence tam pritiskajo, kar le morejo, je javna tajnost! To občutijo dijaki in stariši. Da bi si pa kdo upal kaj takega, kar si v resnici upa profesor Stark, to pa je malce preveč — tudi za — trdega Slovence! Kar ni pristno germansko, sovraži ta gospod iz dna svoje duše. Pa da bi vsaj ostajalo pri tem! Da bi samo sovražil: to naj bi že bilo! Kaj nam mari to, če nas kakov zagriženec mrzi in črti, da le ne izvaja posledic iz tega. Omenjeni gospod predava večinoma zgodovino in zemljepisje, klasificira pa v prvi vrsti nemščino. Če mu tudi kdo dobro odgovarja na vsa vprašanja, a napravlja o tem

kako več ali tudi manjšo jezikovno napako (ki pa nima čisto nič opraviti s predmetom samim), pa mu takoj zamaže »dvojko« ali pa celo »trojko«!!! Vse to bi seveda še ostajalo več ali manj med 4 stenami šolske sobe, ker ima profesor vedno prav in so dijaki profesorjem izročeni na milost in nemilost, a tu v Trstu še posebej na — debelo vest! Profesor pravi: ni znal! in proti temu ni utoka, da si dijaki sami med seboj in v razredu sploh opazajo in dobro vidijo dvojno mero.

Dogodilo se je pa te dni (dne 30/10), da je g. profesor Stark v nekem nižjem gimnazijskem razredu izpraševal zemljepisje nekega dijaka (ni nam znano, je li dotičnik Slovenec ali Lah, ker se mnogo Slovencev s spakodranimi imeni vpisujejo za Labe) in dijak je napravil malo slovniško napako v svoji nemišljeni: in to je gospoda profesorja tako pičilo, da je začel retančiti in kričati: »Kaj hodite sem na nemški zavod, ko še nemški ne znate! Pojdite drugam! Vi govorite vedno tisto »slovenščino« ali pa »laščino«, mesto da bi nemško govorili itd.« Komentara ni potreba pisati nobenega! Diak je dobil dvojko, Slovenec in Lah pa — lep nauk! Razlika je le ta, da mi lahko g. Starka povprašamo, naj nam pove, kam naj Slovenec svoje otroke pošiljamo v šolo?! In pa: koliko dijakov bi bilo na tukajšnji c. kr. gimnaziji, če bi ne zahajali tja Slovenec in pa italijančeni in ponemčeni — Slovenci?! Ko je profesor one besede govoril in se dolgo jezil, so se slovenski in laški dijaki kar spogledovali in — drezali, kajti spekle jih je, da jih žali in zasramuje oseba, ki je poklicana in plačana (in menda bolj plačana nego poklicana! — Stavec.), da jih uči vede, lepega vedenja in »kulture«, ne pa da jih zasramuje — ter jim prepoveduje pot do omike in pa materini jezik. Posebno rad zasramuje revnejše dijake, ki so sinovi naših delavcev in kmetov.

Slični slučaj se je bil pripetil lansko leto v nekem višem razredu (v 8. šoli), kjer je isti profesor zasramoval našo narodnost tako nesramno, da so slovenski in celo laški dijaki kar vstali in šli naravnost k ravnatelju protestirat. Vsa stvar se je nekako potlačila, ker je g. dr. Pernter, c. kr. ravnatelj c. kr. državne gimnazije v Trstu, velik prijatelj Slovencev, tako velik, pravimo, da celo one oklice, ki prihajajo z namestništva in so v 4 jezikih, tako prepogiba, da se slovenščina in hrvaščina skrivati!!! Ponavljamo — vsa ta afera je minila skrivno in tajno in g. Stark je letos že zopet pričel izzivati!

Prosimo naše poslance, naj se malo pobrigajo za nas obmejne Slovence, naj delajo na to, da nas vsaj po čolah ne bodo žalili! Zahtevajo naj za slovenske dijake v Trstu **paralelke**, kjer se bo imelo malo več obzira na težave, ki jih dela našim nemški jezik! In pa to naj povdarjajo, da vendar enkrat naučno ministerstvo zaukaže g. Starku, da bo klasificiral le svoj predmet in nič drugega, da bo znanost slovenskih dijakov meril po isti meri, kakor znanost nemških — ne pa pristransko!

Slavnemu političnemu društvu »Edinost« pa bi svetovali, da razmišlja: da-li bi ne bilo morda umestno, da se v Trstu skliče shod, na katerem bi temeljito razpravljali o našem šolskem vprašanju, oziroma o poteh, kako bi enkrat prisilili vlado, da v Trstu dobimo slovenske ljudske šole in pridemo do slovenskih paralelek na c. kr. gimnaziju in realki!

»Balkanska carica«. Kakor smo že včeraj omenili na kratko, vspeja je nedeljska predstava »Balkanske carice« v vsakem obziru prav dobro in je popolnoma opravičila naša pričakovanja toliko glede udeležbe, kolikor glede izvajanja. Občinstvo je z velikim zanimanjem sledilo igri in je ob koncu dejanj, kakor tudi med istimi, jako radodarno obsipalo igralce z burnim ploskanjem. Vsi igralci so jako dobro izvajali svoje vloge; pohvaliti pa moramo v prvi vrsti g. Lazičko (Danica), kakor tudi g. Čiričko (Marta), od možkih ulog pa gg. Jurkovića (Ibrahim-aga), Barjaktarovića (vojvoda Stanko), Lazića (Ivan-beg, gospodar Črnogore), Stojkovića (knez Dean).

Ta predstava, kakor tudi vse tri predstave »Rokovnjačeve«, so dokazale, da bi mogli v našem mestu že sedaj, v zimskem času, dajati vsako nedeljo po jedno večjo dramatično predstavo. Občinstva, ki bi bilo pripravljeno obiskovati te predstave, imamo dovolj in bi predstave popolnoma vspevale tudi v materialnem obziru.

Priporočamo to ljubiteljem slovenskega

gledališča v resno premišljevanje. — Gledé Čiričeve družbe pa želimo, da bi jo kmalu, in ob ugodnejših razmerah, zopet imeli v svoji sredi, a nekoliko več časa nego takrat.

Omeniti nam je še, da se je na koncu zadnje predstave g. Jurković v imenu družbe zahvalil občinstvu na obili udeležbi in presrečnem vsprejemu ter je v lepih besedah opisal veliki pomen gledališča za kulturni razvoj narodov. Svoj nagovor je zaključil z vsklikom: »Živeli Slovenci!«, čemur se je občinstvo odzvalo z burnim ploskanjem in »Živio!«-klici.

Zahvala. Podpisani se zahvaljujem vsem tržaškim rodoljubom za izraze simpatij ter za materialno in moralno pomoč, ki so jo izkazali moji družbi za časa bivanja v Trstu. Sosebno pa se zahvaljujem slavnemu društvu »Tržaški Sokol« in slavni »Slov. Čitalnici« ter drugim posamičnikom za požrtvovalno podporo. Bodi vsem izrečena še jedenkrat srčna hvala!

Udani

Petar V. Čirič,
ravnatelj potujoče dram. družbe.

Čitateljem in sotrudnikom. Gradivo se nam kopiči, ker se kopičijo velevažni dogodki — tako, da jim komaj sledimo ob skromnosti prostora, ki nam je na razpolago. Kakor včeraj smo bili tudi danes v zažregeradi prostora in si nismo vedeli pomagati drugače, nego da smo izpustili razne, ne toliko silne stvari in pa podlistek. No, ker pričakujemo od zrelosti naših čitateljev da se v veliki meri zanimajo za dogodke, ki so v zvezi z življenjskimi koristmi naroda našega, menimo, da se povsem strinjajo z nami v tem, da z najnujnejim in najvažnejim ni smeti odlašati, in da torej smemo z vsem zaupanjem apelirati na potrpljenje njihovo.

Drobne vesti. Aretiranji. Včeraj so aretirali v ulici Torricelli služkinjo Marijo N., ker je obdolžena, da je v zadnjih časih zakrivila več tatvin.

Včeraj popoldne je neki redar z inspektorata v zagati del Moro opazil nekega človeka, ko je trgovcu Salariniju na Ponte della Fabbra odnesel neko obleko. Redar je možu z obleko sledil in ga presenetil v neki veži v trenutku, ko je tat priporočal vratarju, naj mu obleko shrani do večera. — Na policiji so pogodili, da je nepošteni mož identičen s 50-letnim Franom C. Po izpraševanju so uka odvedli v ulico Tigor, seveda — brez ukradene obleke.

Pretepi med ženskami se množe ne samo po številu, ampak tudi po intenzivnosti. Včeraj sta se zopet prav pošteno nabijali in si zrahljali lase 20-letna Viktorija K., stanujoča v ulici del Salice in 22-letna Lucija M., stanujoča v ulici del Bosco. Vzrok? Kdo drugi nego tisti »preštiman« ljubček?! Pretepu konec in mir besedij je napravil redar, ki je obe ženski odvedel na policijo. Naši viri pa ne vedo ničesar povedati, kako je policija razsodila med obema vojnima silama?!

Tatvina na parniku. Sinoči so nepoznani poštenjaki posetili neki parnik in odnesli z istega (na škodo Nikolaja Dragogna) eno obleko, zlato uro z srebrne verižico, en bankovec od 20 kron in drugih več ali manj vrednih stvari. Tatvina je naznanjena policiji.

Nenadne smrti sta umrla včeraj 64-letna Neža Križman (v cerkvi pri oo. kapucinih) in 56-letni Arturo Polli na borznem trgu. Za oba so poklicali zdravnika na pomoč, ali ni bilo več pomoči. Prvo so prepeljali v mrtvašnico k sv. Justu, drugega pa na njegov dom.

Ogenj. Včeraj popoldne ob 5. uri so bili gasilec opozorjeni, da gori nekje tam v Kjadinu. — Dospelši na lice mesta so gasilec pogasili ogenj po kratkem trudu.

Povožena je bila včeraj popoldne 8-letna deklica Natalija Salzigher, stanujoča na trgu Dekle rosso. Voz je nevarno poškodoval nogi. Pasanti so deklico odnesli na bližnjo zdravniško postajo. Tam je dobila nujno pomoč, a potem so jo odpeljali na nje dom. Voznik bo moral odgovarjati pred oblastjo radi nepažnje o vožnji.

Nesreča. Včeraj popoldne ob 3. uri je 25-letni sobni slikar Artur Felner padel z višine več metrov na tla neke sobe v čistični hiši pri sv. Savi. — Znani škedenjski zdravnik Laurečič podelil mu je nujno pomoč in ga potem dal odvesti v mestno bolnišnico. Tu je bil poškodovanec vsprejet v četrti oddelek.

Taka usoda je doletela včeraj popoldne tudi 25-letnega delavca Mateja Ellerja. Ta

je padel z neke zgradbe pri sv. Marku, kjer je bil nameščen. Padel je več metrov globoko in se nevarno pobil. Po nujni pomoči, ki mu je je dal tamošnji zdravnik, odpeljali so ponešrečenca v mestno bolnišnico. — 56-letni delavec Jakob Partegno, stanujoči v ulici Maiolica št. 5, je včeraj zjutraj spremeljal iz svobodne luke voz napolnjen z vrečami. Ko je Partegno neke vreče, ki so hotele pasti z voza, hotel popraviti, prišel je po nesreči z nogo pod kolo in to mu je jeskoro zmečkalo. Zdravnik z zdravniške postaje podelil je ponešrečeneu prvo pomoč in ga potem dal odnesti v bolnišnico.

Dražbe premišlin. V sredo, dne 13. novembra ob 10. uri predpoludne se bodo vsled naredbes tuk. c. kr. okrajnega sodišča za civilne stvari vršile sledeče dražbe premišlin: ulica Amalia 14 in ulica Forni 4, hišna oprava; ulica Cattedrale 1, hišna oprava; Škorklja 296, vrvi; ulica Amalijs 14, hišna oprava; ulica dell' Istria, hišna oprava.

Vremeuski vestnik. Včeraj: toplomer ob 7. uri zjutraj 6° 4. ob 2. uri popoldne 13° 7. C^o — Tlakomer ob 7. uri zjutraj 767 3 — Danes plima ob 7.57 predp. in ob 9.01 pop.; oseka ob 7.37 predpoludne in ob 2. — popoldne.

Zo možko podružnico družbe sv. Cirila in Metodija so darovali: Unijati in antilatin v Riemanjih 2 kroni 4 stot., gosp. Reje Ivan 1 K, g. e. a. Ana Godina-Ban nabrala med svati o priliki poroke g. Benedikta Godine z g. e. o. Tončko Vekjet pri sv. Mariji Magdaleni spodnji 7 K, gosp. Anton Miklavc dodal še 2 K in gospa Ivana Godina-Ban še 1 K. — Srčna hvala!

Blagajništvo.

Vesti iz Kranjske.

* S pošto na Kranjskem. Zadnje tedne je hodil po deželi Kranjski neki poštni organ učit poštarje novo manipulacijo. Posebno kvalifikacijo za tak posel pa podelja dotičniku menda dejstvo, da je slovenščina — španski jezik! Če si se kje na Kranjskem pritožil proti čemu, zaslišuje te zopet organ, ki si mora svoje izpovedi dajati še le prevajati na nemški jezik! Kaj si misliš pri tem?! Misliš si menda — svojo, kakor si mislimo mi, da tudi na Kranjskem nimajo še polnega razloga, da s tako suvereno prezirljivostjo gledajo na borbo Tržačanov za — malenkosti!

* Fant, ki tepe očeta in druge. V Hrastju je neki sin očeta udaril po ustih tako silno, da mu je prebil usta in izbil nekaj zob. Potem pa je grdo fante presekla s sekuro ustnice nekemu drugemu, ker je po nesreči prišel mimo in proti svoji volji videl gdi čin sina proti očetu.

Brzjavna poročila.

Za slovensko vseučilišče.

PRAGA 12. (P.) Včeraj se je vršil tukaj manifestacijski shod slovenskih visokošolcev za univerzo v Ljubljani. Nad 3000 dijakov je navdušeno vsprejelo dotično resolucijo.

Iz korespondenčnega biro a.

DUNAJ 12. (B) »Wr. Ztg.« objavlja: Njeg. vel. cesar je podelil predstojniku c. k. brzjavnega korespondenčnega biroa, Ludoviku Benediktu Hahnu, imajočemu naslov dvornega svetnika, povodom zaprosenega trajnega umirovljenja, viteški križ Leopoldovega reda. Njeg. vel. je imenovalo ministerijalna tajnika v ministerstvu za notranje stvari, Karola vit. Fabrizzija, sekejskim svetnikom in načelnikom c. kr. brzjavnega korespondenčnega biroa. (Želeti bi bilo le, da bi enkrat po spremembi oseb prišla v ta biro tudi sprememba v postopanju, sprememba namreč v tem zmislu, da bi se tendencioznost umaknila objektivnosti. Op. ur.)

Vojna v Južni Afriki.

LONDON 12. (B) »Daily Mail« javlja iz Kapstadta: Tukajšnja mestna garda je zopet pozvana v službo.

Municipalne volitve na Španjskem.

MADRID 12. (B) V Fridesu (pokrajina Brense) je prišlo do resnih izgredev. Stranke so se obmetavale s kamenjem ter so streljale jedna na drugo iz revolverjev. Volitve so morali sistirati.

* Podpornemu društvu za visokošolce na Dunaju« so darovali za leto 1900—1901: Slavni dež. zbor kranjski 400 K. — Gosp. Fran Kalister, znani slov. mecen v Trstu, je društvu daroval K 5000 z naredbo, da se ta svota kot glavica naloži in da se raz-

dele samo letne obresti. Sl. hranilnica in posojilnica v Ptujju je darovala K 1500. — Sl. hranilnica v Mariboru in goriška ljudska posojilnica po K 100, kmetška posojilnica ljublj. okol. v Ljubljani K 60 in gospa Ana Šabec v Trstu K 50. Gosp. društveni ustanovnik in drž. posl. Ivan Plantan je izročil K 40, katere so darovali gg. drž. posl. dr. Andr. Ferjančič, Oskar Gabršček, Ivan Plantan in dr. Iv. Tavčar. Gosp. društ. ustanovnik in drž. posl. Viljelm Pfeifer je nabral K 170. — Darovali so: Neimenovana dobrotnica K 40, g. dr. Jos. Unterluganer v Gradeu K 20 in gg. drž. posl.: Vitez Hugo Berks, dr. Ant. Gregorčič, dr. Mir. Ploj, Vilj. Pfeifer, Al. Pogačnik, Fr. Povše, Fr. Robič, dr. Iv. Šusteršič, Ivan Veneajz, J. Žičkar in dr. Ig. Žitnik po 10 K. — G. dr. Ed. Volčič, c. kr. sod. tajnik v Novem mestu, je nabral 140 K. — Darovali so: gosp. dr. Karol Slane, odv. 10 K, dr. Ed. Volčič 4 K, po 5 K: gg. dr. Jak. Schegula in dr. Vlad. Žitek, po 3 K: gg. dr. Peter Defranceschi, Fr. Jeraj, Val. Oblak, dr. Alb. Poznik in J. Wester, po 2 K: gg. Dolinšek Blaž, V. Gandini, V. Grasselli, A. Guzelj, V. Levičnik, M. Markič, dr. Mayer, Jos. Medved, J. Meneinger, I. Munda, F. Novak, Jos. Ogoreutz, R. Ogoreutz, dr. E. Pajnič, Fr. Perko, I. Pfeifer, Em. Rizzoli, K. Rozmar, V. Rozmar, Fr. Seidl, O. Skale, B. Skaličky, H. Skopal, dr. Šumer, Jos. Tavčar, Fr. Vadnjal, Fr. Vidie, A. Vrtnik, Vl. Vojska, dr. Weibl, po 1 K. (Zvršetak pride.)

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

MIZARSKA ZADRUGA V GORICI
z omejenim jamstvom

naznanja slovenskemu občinstvu, da je prevzela

prvo slov. zalogo pohištva
iz odlikovanih in svetovnoznanih tovarn v Solkanu in Gorici

Antona Černigoj-a
katera se nahaja

v Trstu, Via Piazza vecchia (Rosario) št. 1.
(na desni strani cerkve sv. Petra).

Konkurenca nemogoča, ker je blago iz prve roke.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Aleksander Levi Minzi
Prva in največja tovarna pohištva vseh vrst.

— T R S T —

TOVARNA: Via Tesa, vogal Via Limitanea	ZALOGE: Piazza Rosario št. 2 (solsko poslopje) in Via Riborgo št. 21
---	---

Velik izbor tapetarij, zrcal in slik. Izvršuje naročbe tudi po posebnih načrtih.

Gene brez konkurence.
ILUSTROVANI CENIK ZASTONI IN FRANKO
Predmeti postavijo se na parobrod ali železnico franko.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Prodajalnica izgotovljenih oblek

== „Alla città di Trieste“ ==

trvrke

EDVARD KALASCH
Via Torrente št. 34

nasproti gledališču „Armonia“ s krojačnico, kjer se izvršujejo obleke po meri in najugodnejših cenah. V prodajalnici ima tudi zalogo perila za delavski stan po izvenredno nizkih cenah. Izbor boljših in navadnih snovij.

VELIK IZBOR
izgotovljenih hlač za delavce
kakor tudi blaga za hlače, ki se napravijo po meri.

MATTONI

GISSHÜBLER
naravnost
ekstremna kvaliteta

DELNIŠKA DRUŽBA ZDRUŽENIH PIVOVAREN V ŽALCU IN LAŠKEM TRGU v LJUBLJANI.

Prospekt.

Zvesta svojim v lanskej okrožnici navedenim načelom, pričinja „Ljubljanska kreditna banka“ po svojem enoletnem obstanku, v katerem je prav dobro uspevala, svojo prvo akcijo v večjem obsegu; namreč ustanovitev „Delniške družbe združenih pivovaren v Žalcu in Laškem trgu v Ljubljani“.

Posrečilo se nam je skleniti s posestnikom obeh imenovanih pivovaren pogodbo, ki nam omogočuje spremeniti obe podjetji, katerih izdelki so na Južnem Štajerskem in — zanj čaš tudi na Kranjskem splošno priljubljeni, v delniško družbo.

V to svrhu ukrenemo potrebne korake, da dosežemo od vlade dovoljenje za ustanovitev delniške družbe pod imenom:

„Delniška družba združenih pivovaren v Žalcu in v Laškem trgu v Ljubljani“,

katere namen bi bil, obe pivovarni od sedanjega posestnika gospoda Simona Kukeca v Žalcu kupiti in nadalje voditi.

Pivovarna v Žalcu je izdelala po uradnem zapisniku v času

od 1. oktobra 1898 do 30. septembra 1899	hl	8.935.—
„ 1. „ 1899 „ 30. „ 1900	„	6.590.—
„ 1. „ 1900 „ 30. „ 1901	„	6.396.—

pivovarna v Laškem trgu pa v istem času

hl	10.780.—
„	11.970.—
„	11.270.—

torej v obeh pivovarnah v zadnjih treh letih povprečno na leto 18.653 hektolitrov piva.

Skupna mera obeh objektov znaša

6 ha 26 ar 17 m ² ,	od katerih pripada na Žalec
1 „ 15 „ 16 „,	in na Laški trg
5 „ 11 „ 1 „	

Na tem površju zavzamejo poslopja v Žalcu 33 ar in 14 m², v Laškem trgu pa 47 ar in 50 m².

Glede ceditve obeh objektov obrnili smo se do gospoda **Bohumila Staňka**, pivovarnika in predsednika velike delniške pivovarne v Nuslazu pri Pragi, nadalje do gospoda **Jana Novak-a**, družabnika tvrdke Novak & Jahn, tovarne za opravo pivovaren v Pragi-Bubna, katera oba uživata najboljši sloves v čeških pivovarniških krogih.

Oba gospoda odzvala sta se radovoljno našemu povabilu ter se mudila meseca junija poleg dveh naših zaupnikov v Žalcu in v Laškem trgu, ogleduj si natanko obe pivovarni. Iz njunega strokovnega poročila posnemamo sledeče:

Pivovarna v Žalcu je urejena za letno izdelavo 8000 hl piva.

Varnica je napravljena za 40 hl litja in zelo praktično izvedena; potrebno vodo daje vodnjak v pralnici in je kakovost te vode za izdelavo piva izvrstna.

V kvasilnici je dvajset sodov za kvašenje à 20 hl; kleti za zalogo imajo pa prostora za 2800 hl.

Sladarnice so tri manjše podzemeljske in jedna večja nadzemeljska.

Po nazoru izvedencev se letna produkcija piva v Žalcu z malimi investijskimi stroški lahko zviša na 15.000 hl. V ta namen morala bi se na že rezervovanem prostoru sezidati nova sladarnica in popolniti klet za zalogo po načrtu, ki je že izgotovljen.

Pivovarna v Laškem trgu ima **varnico** za 70 hl litja in novo dosti dobro izpeljano **kvasilnico** s 24 sodi za kvašenje.

Kleti za zalogo imajo prostora za 4500 hl, so v dobrem stanju in opremljene s primernimi ledenicami.

Sladarnica je na levem bregu reke Savinje v hiši, v kateri je tudi **pivovarniška restavracija**.

Potrebno vodo dajó trije studenci, katerih dva sta na lastnem svetu, tretji glavni in najvišje ležeči pa na tujem svetu; vendar je vporaba istega zemljišnja zavarovana.

Pri sedanji uredbi kvasilnice in kletij za zalogo se lahko sklepa na letno najvišjo produkcijo 14.000 hl; vendar bi bilo po nazoru gospodov izvedencev mogoče s primernim zveksanjem kletij in z napravo nove sladarnice v neposredni bližini glavnih objektov zvišati produkcijo do 25.000 hl.

Glede plodnosti obeh pivovarn si dovoljujemo na kratko sledeče navesti:

Cena izdelovanja piva v obeh pivovarnah pride povprečno na K 15.20 za 1 hl (v tej ceni so obseženi že vsi stroški za režijo in amortizacijo); prodajna cena je pa K 19.25; tedaj ostane pri vsacem hektolitrju K 4.15 dobička, pri čemer se niti ne računa, da je za pivo v steklenicah cena veliko večja.

Kakor spredaj navedeno, znaša letna poprečna produkcija obeh pivovaren 18.653 hl. Ako se vpoštevá 12% tno osušenje, ostaja za prodajo 16.425 hl piva in to množino je računati pri sestavljanju kalkula za plodnost podjetja.

Na podlagi predloženih števil in nameravanega delniškega kapitala v neobhodno potrebnem znesku K 600.000 bi se že pri neizpremenjeni produkciji obrestoval delniški kapital z 11.3%, ter sta naša izvedenca trdno prepričana, da poslovni uspehi obeh pivovaren s spredaj navedeno izpremembo in spretnim vodstvom postanejo še mnogo ugodnejši.

Gospoda izvedenca cenita obe pivovarni s posestvom vred, nadalje vstevši vso opravo, sode za zalogo in prevažanje, vendar brez fundasus instructus na K 500.000. Fundus instructus, pivo, slad in hmelj bilo bi posebej upoštevati.

Gospod Simon Kukec, posestnik tvrdke S. Kuketz, se nam nasproti zavezuje da prepusti novi delniški družbi obe svoji pivovarni v Žalcu in v Laškem trgu z vso opravo, kakor spredaj navedeno, nadalje z vsem fundusom glasom dveh inventarijev, katera imamo v rokah, za skupno svoto K 550.000 in se izjavlja pripravljen udeležiti se z jedno tretjino delniškega kapitala pri novi delniški družbi.

Z ozirom na to, da se bode moralo prevzeti tudi pivo in zaloga drugega blaga še posebej, zvišal se je delniški kapital na K 600.000, razdeljen v 3000 popolnoma vplačanih se na imejitelja glasečih delnic po K 200, od katerih prevzame 1/3, to je 1000 delnic a K 200 tedaj za K 200.000, gospod Kukec kot plačilo, tako da ostane za subskripcijo samo 2000 delnic a K 200.

Priglasila za delnice podjetja pod tvrdko:

„Delniška družba združenih pivovaren v Žalcu in v Laškem trgu v Ljubljani“

sprejema

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

— od 20. oktobra do všteti 15. novembra t. l. —

in veljajo za subskripcijo naslednji pogoji:

1. Vsak subskribent dobi glasom svoje prijave pripadajoče delnice v nominalni vrednosti, to je à K 200.
2. Pri subskripciji se mora vložiti za vsako podpisano delnico K 40 kavicje, katera se obrestuje od dne vplačila do 31. marca 1902 po 4% ostalih K 160 je plačati po prejemu oblastvenega dovoljenja za ustanovitev te delniške družbe v obrokih, katere bode določila »Ljubljanska kreditna banka«. Ako bi se ostali znesek vplačal po 31. marcu 1902, je zavezan vsak subskribent plačati ob enem 5% tekočih obresti od tega dneva naprej.
3. Delnice so udeležene uže pri poslovanji od 31. marca 1902 nadalje.
4. V slučaju da bi kak subskribent v določenem roku ostalih K 160 z odpadajočimi obrestmi pri blagajni »Ljubljanske kreditne banke« ne vplačal, konča njegova pravica do subskribiranih delnic, ter je »Ljubljanska kreditna banka« opravičena razglasiti, da je vplačana kavicja zapadla.
5. Po dovršenemu uplačilu subskribiranih delnic bodejo se iste izročile gospodom delničarjem s tekočim dividendnim kuponom opremljene in na imejitelja se glaseče delnice.
6. Po preteku za subskripcijo določenega roka in po dovršeni razdelitvi bode »Ljubljanska kreditna banka« obvestila subskribente, koliko delnic je odpadlo na njihove prijave.
7. Ako bi se nameravana delniška družba, iz katerega vzroka koli najdalje do 1. oktobra 1902 ne ustanovila, je »Ljubljanska kreditna banka« zavezana pri njej vplačane kavicje 4% obrestmi od dne vplačila p. p. subskribentom vrniti, s čemer se pravica do izročitve delnic in zaveza k prejemu taistih konča.

Ljubljana, dne 19. oktobra 1901.

Ljubljanska kreditna banka.